

lis beruházásoknak, valamint a jelentős háborús károk felszámolásának is. E rövid távú célok eléréséhez a jelenleg még kihasználatlan termelőkapacitások, valamint a magas munkanélküliségi ráta megfelelő hátteret biztosítanak.

A tartós fejlődésnek azonban, a szerzők véleménye szerint, nélkülözhetetlen feltétele, hogy – a kereslet ösztönzésén túllépve – komplex megoldást találjanak a horvát gazdaság strukturális problémáira is. Ehhez mindenképp a hazai megtakarítások és beruházások helyes arányának kialakulására van szükség, ami elképzelhetetlen a gazdasági élet szereplőinek magatartását ilyen irányban motiváló, összehangolt intézkedések nélkül.

A valódi szerkezet-átalakítás gyökeres változtatásokat igényel mind a vállalati, mind az államigazgatási struktúrában. Nem halogatható tovább a gazdasági élet nagy részében még mindig érvényesülő puha költségvetési korlátok következetes felszámolása, továbbá a bankrendszer teljes konszolidációja sem. A gazdaságpolitikának nagyobb teret kell nyitnia a képzettség, a tudás és az információ hasznosulása számára, elsősorban a kis- és középvállalatok technológiai fejlesztésével, a hazai cégek nemzetközi versenyképességének támogatásával.

A hosszú távú fejlődésben egyértelműen a kínálati oldalé a kitüntetett szerep. Érvényesüléséhez azonban mielőbb szükség lenne a gazdasági és társadalmi „játékszabályok” változására, a politika szilárd és hiteles kötelezettségvállalására és a széles körű társadalmi és politikai konszenzusra is. E tényezők ma még kevéssé jellemzők a horvát valóságra, ami különösen azért veszélyes, mert a vagyoni viszonyok radikális megváltozásának túl sok vesztese érzi úgy, hogy nap mint nap családik eredeti várakozásaiban. Olyan államban, amely demokráciát és társadalmi igazságosságot ígért polgárainak, ez könnyen okozhat politikai konfliktusokat, s így alapjaiban teheti kérdésessé a tőkeakkumulációt és a tartós gazdasági fejlődést.

(Ism.: *Tűű Lászlóné*)

STRAUBHAAR, TH. – WOLTER, A.:

GLOBALIZÁCIÓ, BELSŐ MUNKAERŐPIAC
ÉS A KVALIFIKÁLT MUNKAERŐ MIGRÁCIÓJA

(Globalisation internal labour markets and the migration of the highly skilled.) – *Intereconomics*. 1997. július-augusztus 174–180. p.

A globalizáció napjaink kulcsszavává vált és szoros kapcsolatban áll a tudományos technikai átalakulással, a számítógépek és telekommunikációs eszközök hihetetlenül gyors fejlődésével.

A globalizáció a munkaerőpiacon is több formában jelentkezik. A fizikai tevékenységek esetében indirekt formája a termelő kapacitások kihelyezése az olcsó munkaerő jellemezte övezetekbe (például a játékgyártás, vagy a textilipar átköltöztetése Kelet-Ázsiába), direkt formája az olcsó külföldi munkaerő felhasználása az élet számtalan területén. E folyamat eredményeként a szakképzetlen munkaerő vásárlóereje világszerte egyre inkább közelít egymáshoz.

A magasan képzett munkaerő számára a globalizáció egy tágabb világot jelent. Ennek jeleként az utóbbi években az Európán belüli migráció megnőtt. 1988 és 1994 között például a külföldön dolgozó kvalifikált szakemberek aránya hét vizsgált EK-országban 11-ről 22 százalékra nőtt, s a belső migráció jellegzetesen észak-déli irányú. (Kivétel ez alól Franciaország és Hollandia.)

A kvalifikált munkaerő mozgásában jelentős szerephez jutnak a multinacionális cégek, ahol a vállalati belső mozgás országok közötti munkaerőmozgásként jelenik meg. Mind gyakoribb, hogy a cégek üres állásaira több országból keresnek egyszerre jelentkezőt, mert így nagyobb az esélye annak, hogy megtakarítsák a speciális szakemberek betanítási költségeit. Más okból, de hasonló tendencia érvényesül az utánpótlás esetében is, nemzetközi karrier lehetőségét kínálva így a fiataloknak.

Az egyén akkor vállalkozik nemzetközi migrációra, ha az áttelepülés költségével csökkentett várható jövedelme nagyobb a helyben elérhetőnél. A multinacionális cégek esetében ez általában a fizetési ranglétrán történő előmenetelben jelentkezik. A dolgozó ezt többnyire úgy éli meg, hogy jobban jár, ha marad a vállalatnál, de esetleg más országba költözik, mintha más cégnél keresne állást. A vállalaton belüli migráció először a menedzsereket érinti, de később valamennyi szakértő esetében fennáll. Amikor egy cég nemzetközi méretekben növekedésnek indul, az nem feltétlenül jár együtt a migráció növekedésével, hanem ez utóbbi inkább attól függ, hogy az adott vállalat és a gazdaság a fejlődés melyik fázisában van. A termelésnek a 80-as években lezajlott „europaizálódása” például nagyban hozzájárult a nemzetközi migráció növekedéséhez.

A magasan kvalifikált szakemberek jövőbeni migrációját jelentősen befolyásolja a technika fejlődése. A számítástechnika és a telekommunikáció fejlődésével ugyanis egyre közömbösebb, hogy az adott szakember helyileg éppen hol tartózkodik, hiszen munkáját saját otthonában éppen úgy el tudja végezni, mint a világ valamely más pontján található munkahelyen.

(Ism.: *Lakatos Judit*)